

Running head: PROBLEEMGEDRAG BIJ JONGE KINDEREN

Probleemgedrag bij Jonge Kinderen: De Relatie tussen Opvoedgedrag en Probleemgedrag en hoe
deze Verschillen tussen Moeders en Vaders

Hamza Bouras (6041159) & Kimberly van den Brand (5974739)

Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen

Universiteit Utrecht

Cursusnaam: Thesis Pedagogische Wetenschappen
Cursuscode: 200600042
Werkgroep: 03 – Doen vaders ertoe? De rol van vaders en moeders in de opvoeding
 van jonge kinderen
Docent: Liesbeth Hallers-Haalboom
2e beoordelaar: Joyce Endendijk
Datum: 30 - 06 - 2019

Abstract

The purpose of this study was to examine the relationship between the different parenting dimensions and problem behaviour of young children. Furthermore, differences in parenting dimensions between mothers and fathers were examined. Data was collected amongst 401 families consisting of a mother and father with a child between the age of 16 and 66 months. To assess parenting behaviour and the child's problem behaviour, each parent filled in The Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire [CECPAQ] and The Child behaviour Checklist [CBCL]. The results revealed that there seems to be an association between mothers' parenting behaviour, concerning the dimension harsh discipline, and externalizing behaviour of the child. This is a negative relationship, which means that less harsh discipline is associated with more externalizing problem behaviour. Furthermore, a negative relationship was found between fathers' parenting behaviour, concerning the dimension structure, and externalizing problem behaviour. This means that less structuring of fathers is associated with more externalizing problem behaviour. When analyzing the relationship between parenting dimensions and internalizing problem behaviour there appeared to be no relationship for mothers and fathers. Moreover, mothers scored higher on the parenting dimensions warmth, structure, stimulation and positive discipline, whereas fathers scored higher on the parenting dimension harsh discipline. These findings are remarkable, because they contradict earlier studies. More research is needed to explore these differences in findings to have a better understanding of the relationship between parenting behaviour and problem behaviour of children. This knowledge can be used to develop (preventive) interventions aimed to reduce problem behaviours that can take shape at a young age.

Keywords: parenting dimensions, externalizing problem behaviour, internalizing problem behaviour, mothers, fathers, children

Probleemgedrag bij Jonge Kinderen: De Relatie tussen Opvoedgedrag en Probleemgedrag en hoe deze Verschillen tussen Moeders en Vaders

In de afgelopen tien jaar is er sprake van een sterke stijging in probleemgedrag bij kinderen en jongeren (Looze et al., 2014; Ince, 2008). Dit probleemgedrag vindt zijn oorsprong vaak al in de kindertijd (Hassink-Franke, Oud, & Beeres, 2015). Ouders spelen een cruciale rol in de eerste levensjaren van een kind (Belsky & Haan, 2011; Knudsen, 2014). Zij zijn namelijk verantwoordelijk voor de opvoeding van het kind. Deze opvoeding vormt een belangrijke basis voor het gedrag van een kind op latere leeftijd (Belsky & Haan, 2011).

Probleemgedrag kan worden onderverdeeld in externaliserend en internaliserend probleemgedrag. Externaliserend probleemgedrag komt vaak voor bij kinderen die niet weten hoe zij met hun emoties om moeten gaan. Deze machteloosheid reageren zij vervolgens af op hun omgeving (Miller-Lewis et al., 2006). Vormen van externaliserend probleemgedrag zijn agressie, ongehoorzaamheid en overactief gedrag. Deze gedragingen kunnen van grote invloed zijn op de gezondheid en psychologische toestand van kinderen (Miller-Lewis et al., 2006). Bij internaliserend probleemgedrag kan gedacht worden aan kinderen met sociale teruggetrokkenheid, angst, depressie en psychosomatische klachten (Frontini, Haycraft, Canavarro, & Moreira, 2017). Deze gedragingen hebben vooral invloed op het emotionele welzijn van kinderen (Bayer et al., 2012). Zowel internaliserende als externaliserende problemen kunnen bij dreumesen en peuters onder andere leiden tot problemen bij schoolprestaties, middelengebruik, sociale contacten en problemen bij eigenwaarde op latere leeftijd (Chi, Kim, & Kim, 2016; King, Lacono, & McGue, 2004; Van Lier et al., 2012).

Het is van belang om onderzoek te doen naar mogelijke oorzaken van probleemgedrag. Deze kennis kan gebruikt worden om (preventieve) interventies te ontwikkelen, gericht op het verminderen van probleemgedrag dat al in de peuterleeftijd kan ontstaan. Deze interventies kunnen een positief effect hebben op de ontwikkeling van het kind.

Relatie tussen Opvoeddimensies en Probleemgedrag

Opvoedgedrag van ouders kan bijdragen aan het ontstaan van probleemgedrag bij kinderen (Belsky & Haan, 2011). De vijf opvoeddimensies van opvoedgedrag zijn warmte, structuur, negatieve disciplineren, positieve disciplineren en stimuleren (Verhoeven, Deković, Bodden, & van Baar, 2017). Ouderlijke warmte omvat sensitiviteit, responsiviteit en affectie. Structuur bestaat uit de aspecten consistentie, laksheid en overmatige betrokkenheid. Negatieve

disciplineren verwijst naar fysieke en verbale straffen. Positieve disciplineren omvat positieve bekrachtiging en uitleg geven. Als laatste verwijst stimuleren naar de aspecten activiteiten ondernemen, blootstelling en spelend gedrag.

De relatie tussen opvoedgedrag en het ontstaan van probleemgedrag kan herleid worden uit de hechtingstheorie (Ainsworth & Bolby, 1991; Sroufe, Egeland, Carlson, & Collins, 2005). Uit deze theorie blijkt dat een opvoedingsstijl getypeerd door veel warmte en positieve disciplineren leidt tot positieve uitkomsten op latere leeftijd voor het kind (Sroufe et al., 2005). Echter hanteert niet elke ouder deze opvoedingsstijl. Hierdoor kan het voorkomen dat het opvoedgedrag van de ouders niet aansluit op de behoeftes van het kind (Aunola & Nurmi, 2005).

Warmte, structuur en negatieve disciplineren blijken daarbij het meest samen te hangen met externaliserend probleemgedrag (Gutman & Feinstein, 2010). Zo blijkt dat het ontbreken van ouderlijke sensitiviteit, weinig consistentie en veel straffen samen te gaan met een onzekere ouder-kind hechting. Dit resulteert vaak in agressief gedrag ten opzichte van sociale contacten op latere leeftijd (Pinquart, 2017; Verhoeven, Junger, van Aken, Deković, & van Aken, 2010). Ook overmatige psychologische controle hangt samen met ongehoorzaam gedrag. Ouders proberen met deze overmatige controle de behoefte van het kind om zelfstandig te worden te onderdrukken. Hierdoor gaat het kind zich afzetten tegen de ouders met als gevolg dat het kind regelovertrekend gedrag kan vertonen (Pinquart, 2017).

Verschillende dimensies van opvoedgedrag kunnen ook relevant zijn in relatie tot internaliserend probleemgedrag (Verhoeven et al., 2017). Zo kan weinig warmte in de kindertijd leiden tot het ontstaan van een depressie (Simons & Conger, 2007). Verder blijkt weinig stimuleren van ouders in relatie te staan met de ontwikkeling van sociale angsten bij kinderen. Dit kan zorgen voor problemen in het leggen van contact met bijvoorbeeld leeftijdsgenootjes (McLeod, Wood, & Weisz, 2007). Daarnaast hangen negatieve discipline en het overmatig structureren samen met het ontstaan van een laag zelfbeeld en sociale angsten (Mackenbach et al., 2014; McLeod et al., 2007).

Vaak kijkt onderzoek maar naar één aspect van opvoedgedrag. Echter is het van belang om na te gaan of bepaalde aspecten van opvoeding een grotere bijdrage leveren in relatie tot probleemgedrag (Pinquart, 2017). Daarom wordt in dit onderzoek de ontwikkeling van kinderen onderzocht vanuit een dimensionale benadering (Verhoeven, Junger, Van Aken, Deković, & Van

Aken, 2007). Deze aanpak kijkt naar de verschillende aspecten van opvoeding, waarbij er rekening wordt gehouden met de specifieke bijdrage van elk aspect van opvoedgedrag. Door deze opvoeddimensies apart te onderzoeken kan er specifiek gekeken worden naar de oorzaak van het probleemgedrag (Verhoeven et al., 2007).

De Rol van Moeders en Vaders

Onderzoek naar de relatie tussen opvoedgedrag en probleemgedrag kijkt vaak alleen naar de opvoeding door moeders (Opondo, Redshaw, Savage-McGlynn, & Quigley, 2016). Hoewel de rol van de vader in de opvoeding de afgelopen jaren aanzienlijk is toegenomen, blijkt de moeder nog steeds de grootste rol te spelen in de opvoeding van kinderen (Winsler, Madigan, & Aquilino, 2005; SCP, 2011). Toch blijken er verschillen te zijn in het opvoedgedrag van moeders en vaders. Zo blijkt dat moeders sensitiever zijn en meer positief disciplineren en dat vaders juist meer stimuleren (Barnett, Deng, Mills-Koonce, Willoughby, & Cox, 2008; Blandon & Volling, 2008; Martin, Ryan, & Brooks-Gunn, 2010). Het is daarbij waarschijnlijk dat de verschillen in opvoedgedrag een verschillende invloed heeft op het ontwikkelen van probleemgedrag (Aunola & Nurmi, 2005; Gryczkowski, Jordan, & Mercer, 2010). Opvoedgedrag van vaders blijkt bijvoorbeeld meer invloed te hebben op het ontstaan van externaliserend probleemgedrag dan moeders. Vaders zouden vaker fysiek straffen dan moeders, wat leidt tot meer agressief gedrag bij het kind (Gryczkowski et al., 2010). Echter zijn de bevindingen over de rol van vaders in de opvoeding wisselend. Zo blijkt het opvoedgedrag van vaders ook tot positieve uitkomsten te kunnen leiden bij de ontwikkeling van het kind. Vaderlijke stimulering wordt namelijk vaker geassocieerd met minder sociale angsten bij kinderen dan moederlijke stimulering (Möller, Nikolić, Majdandžić, & Bögels, 2016).

Het merendeel van de onderzoeken suggereert dus dat de rol van vaders toeneemt en dat er een verschil is in opvoedgedrag tussen moeders en vaders. Echter, er is beperkt onderzoek gedaan naar de rol van vaders in de opvoeding. Hierdoor is nog veel onduidelijk over het verschil in opvoedgedrag tussen moeders en vaders en de impact daarvan op het probleemgedrag van kinderen (Simons & Conger, 2007).

Doel Onderzoek

Verschillende aspecten van opvoedgedrag spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van externaliserend en internaliserend probleemgedrag. Echter, het is onduidelijk of bepaalde aspecten van opvoeding een grotere rol spelen in de ontwikkeling van probleemgedrag en of dit

anders is voor moeders en vaders. Het is van belang om te onderzoeken in hoeverre opvoedgedrag gerelateerd is aan probleemgedrag, zodat er op basis van de resultaten adequate preventieprogramma's kunnen worden opgezet. Dit beperkt of voorkomt latere problemen die al in de peuterleeftijd kunnen ontstaan, wat een positief effect heeft op de ontwikkeling van het kind. De onderzoeksvraag die hieruit volgt luidt: 'Is er een relatie tussen diverse opvoeddimensies en probleemgedrag, en is deze anders voor vaders en moeders'. Op basis van de bestaande literatuur wordt verwacht dat alleen bij moeders de opvoeddimensies samen een relatie hebben met probleemgedrag (De Los Reyes, Goodman, Kliwer, & Reid-Quinones, 2010). Daarbij wordt verwacht dat, op individueel niveau, voornamelijk de opvoeddimensie warmte invloed heeft op externaliserend probleemgedrag en de opvoeddimensie stimulering vooral op internaliserend probleemgedrag (McLeod et al., 2007; Piquart, 2017). Ook wordt er verwacht dat moeders hoger scoren op de opvoeddimensies warmte, stimulering en positieve disciplineren en vaders juist op de opvoeddimensies negatieve disciplineren en structuur (Aunola & Nurmi, 2005; McKinney & Renk, 2008; Möller et al., 2016).

Methode

Procedure

Voor dit onderzoek zijn participanten geworven via kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Verder werden participanten geworven via de netwerken van studenten Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht die aan dit onderzoek meewerkten. Het onderzoek was a-select en cross-sectioneel. De participanten kregen een brief thuisgestuurd met informatie over het onderzoek. Hierin werd onder andere uitgelegd dat er vertrouwelijk met de onderzoeksgegevens om wordt gegaan. Dat houdt in dat de gegevens alleen gebruikt werden voor het betreffende onderzoek, anoniem werden verwerkt en niet zonder toestemming verspreid mochten worden door de onderzoekers. Door de antwoordstrook ingevuld terug te sturen, gaven de participanten actief toestemming voor deelname aan het onderzoek. Dit was echter op vrijwillige basis en de ouders konden zodoende op elk moment stoppen met het onderzoek.

Deelnemende ouders kregen per post een vragenlijst toegestuurd, waarbij er een aparte vragenlijst voor moeders en vaders was. Om rekening te houden met de levensfase waarin het kind zich bevond, waren de vragenlijsten afgestemd op de leeftijd van het kind. De ouders werden daarbij gevraagd om de vragenlijst apart van elkaar en zonder overleg in te vullen.

Participanten

De steekproef van dit onderzoek bestond uit 401 moeders en vaders met hun kind. De gemiddelde leeftijd van moeders was 36.45 jaar ($SD = 4.85$, rang = 24.35 - 48.70) en de gemiddelde leeftijd van de vaders was 38.57 jaar ($SD = 5.47$, range = 26.77 - 56.10). De meeste ouders waren van Nederlandse afkomst (moeders 99.7%, vaders 99.2%). Verder waren de meeste ouders hoogopgeleid. Het merendeel van de ouders had minimaal een HBO afgerond (65.4% moeders, 57.4% vaders). De moeders werkten daarbij gemiddeld 22.06 uur per week ($SD = 9.46$, range = 0 - 44) en de vaders gemiddeld 38.77 uur per week ($SD = 8.32$, range = 0 - 80). De gemiddelde leeftijd van de kinderen was 45.66 maanden ($SD = 15.50$, range = 16 - 66). Van die kinderen waren er 192 jongens en 209 meisjes.

Meetinstrumenten

Opvoedgedrag. Het opvoedgedrag van ouders is gemeten door middel van de *Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire* (CECPAQ; Verhoeven et al., 2017) en is geschikt voor ouders van kinderen in de leeftijdscategorie van één tot vier jaar. De CECPAQ bestaat uit vijf opvoeddimensies; warmte, structuur, negatieve disciplineren, positieve disciplineren en stimuleren. Moeders en vaders hebben beiden de vragenlijst ingevuld. De ouders konden bij een aantal items een score geven op een schaal van nooit (1) tot altijd (6). Daarbij kon de ouder een cijfer van 1 tot en met 6 omcirkelen voor de optie die voor hem/haar van toepassing was. Voor een aantal items op de 6-puntsschaal konden ouders aangeven in hoeverre één van de twee gepresenteerde alternatieven bij hen pasten.

Allereerst bestaat de opvoeddimensie warmte uit 15 items. Deze items meten de sensitiviteit, affectiviteit en responsiviteit van ouders. Een voorbeeldvraag van de opvoeddimensie warmte is: *“Ik laat mijn kind merken dat ik van hem/haar houd door hem/haar te knuffelen, kussen en omarmen”*. De tweede opvoeddimensie, structuur, bestaat ook uit 15 items. Deze items meten consistentie, laksheid en overmatige betrokkenheid van de ouder. Een voorbeeldvraag van de opvoeddimensie structuur is: *“Als mijn kind iets doet dat niet mag, doe ik daar iedere keer dat dit gebeurt iets aan”*. De derde opvoeddimensie, negatieve disciplineren, bestaat uit 10 items. Deze items meten fysieke en verbale straffen en psychologische controle door de ouder. Een voorbeeldvraag van de opvoeddimensie negatieve disciplineren is: *“Als mijn kind ongehoorzaam is, word ik boos en pak ik hem/haar stevig beet”*. De vierde opvoeddimensie, positieve disciplineren, bestaat uit 5 items. Deze items meten positieve bekrachtiging en in hoeverre ouders hun kinderen uitleg geven. Een voorbeeldvraag van de opvoeddimensie

positieve disciplineren is: “*Als mijn kind zich goed gedraagt, beloon ik hem/haar of geef ik hem/haar iets extra's*”. Tot slot bestaat de opvoeddimensie stimuleren uit 20 items. Deze items meten de mate van activiteiten ondernemen, blootstelling en spelend gedrag. Een voorbeeldvraag van de opvoeddimensie stimuleren is: “*Ik betrek mijn kind in dagelijkse activiteiten, zoals koken, het verzorgen van huisdieren of planten water geven*”. Voor elk van de opvoeddimensies zijn gemiddelde scores berekend. Hiervoor zijn een aantal items gehercodeerd, zodat een hogere score gelijk stond aan positief opvoedgedrag. Dit is anders bij negatieve controle, hier stond een hoge score juist aan een meer negatief opvoedgedrag.

De validiteit van de CECPAQ was bepaald aan de hand van de correlaties tussen opvoedgedrag en probleemgedrag. De validiteit was als goed beoordeeld voor de opvoeddimensies warmte, stimuleren, negatieve disciplineren en structuur. Alleen de validiteit van de opvoeddimensie positieve disciplineren was onvoldoende (Verhoeven et al., 2017).

De betrouwbaarheid van de CECPAQ was berekend door middel van de Cronbach's alpha. Een opvoeddimensie werd als betrouwbaar gezien bij een Cronbach's alpha van hoger dan .70 (Verhoeven et al., 2017). De Cronbach's alpha van de CECPAQ voor warmte was goed voor zowel moeders als vaders (moeders $\alpha = .88$, vaders $\alpha = .84$). De Cronbach's alpha voor structuur was acceptabel voor moeders en slecht voor vaders (moeders $\alpha = .70$, vaders $\alpha = .56$). De Cronbach's alpha voor negatieve discipline was voor beide ouders acceptabel (moeders $\alpha = .75$, vaders $\alpha = .79$). De Cronbach's alpha voor positieve discipline was twijfelachtig voor moeders en slecht voor vaders (moeders $\alpha = .69$, vaders $\alpha = .51$). De Cronbach's alpha voor stimuleren was uitstekend voor moeders en goed voor vaders (moeder $\alpha = .90$, vader $\alpha = .89$).

Probleemgedrag. Voor het meten van probleemgedrag is de *Child behaviour Checklist* (CBCL; Achenbach & Rescorla, 2000) gebruikt. Deze vragenlijst bestaat uit 60 items waarbij de ouders het gedrag van hun kind beoordelen. Ouders scoorden op een 3-puntsschaal in welke mate de probleemgedragingen de afgelopen twee maanden ‘helemaal niet’, ‘een beetje’ of ‘duidelijk/vaak’ voorkwamen bij hun kind. In de vragenlijst wordt er onderscheid gemaakt tussen externaliserend en internaliserend probleemgedrag. De schaal voor externaliserend probleemgedrag bestaat uit 36 items. Een voorbeelditem van externaliserende problemen is: “*Kan niet tegen wachten, alles moet nu gebeuren*”. De schaal voor internaliserend probleemgedrag bestaat uit 24 items. Een voorbeelditem van internaliserende problemen is: “*Doet te jong voor zijn leeftijd*”. Voor zowel externaliserend als internaliserend probleemgedrag

zijn de gemiddelde score berekend, waarbij een hogere score betekent dat het desbetreffende probleemgedrag meer voorkomt.

Volgens de COTAN Documentatie (z.d.) was de begripsvaliditeit van de CBCL als goed beoordeeld en de criteriumvaliditeit als voldoende. Verder was de vragenlijst beoordeeld als stabiel door de jaren heen (Verhulst, van der Ende, & Koot, 1996). De betrouwbaarheid van de CBCL was berekend door middel van de Cronbach's alfa. De Cronbach's alfa voor externaliserend probleemgedrag was goed voor beide ouders (moeders $\alpha = .87$, vaders $\alpha = .89$). Ook de Cronbach's alfa voor internaliserend probleemgedrag was goed voor beide ouders (moeders $\alpha = .83$, vaders $\alpha = .85$). De scores van moeders en vaders voor zowel externaliserend, $t(400) = .42$, $p = .68$, als internaliserend probleemgedrag, $t(400) = .40$, $p = .69$, verschilden niet significant van elkaar en waren daarom samengevoegd tot één gemiddelde score voor externaliserend probleemgedrag en internaliserend probleemgedrag.

Analyseplan

In dit onderzoek werd een multi-pele regressieanalyse uitgevoerd om de relatie tussen de verschillende opvoeddimensies en probleemgedrag te onderzoeken. Onder de afhankelijke variabele viel het probleemgedrag van het kind. De predictoren waren de verschillende dimensies van opvoedgedrag. Deze variabelen werden volgens de 'enter/force entry' methode tegelijk ingevoerd in de multi-pele regressieanalyse. De analyses werden apart voor zowel moeders en vaders als voor externaliserend als internaliserend probleemgedrag uitgevoerd. Er werd voor deze methode gekozen, omdat de bijdrage van een opvoeddimensie kon worden bekeken, rekening houdend met de impact van de andere opvoeddimensies. Verder werd er ook gekeken naar de sterkte van het effect van elke opvoeddimensie. Zo kon worden nagegaan of de impact van de opvoeddimensies verschilden van elkaar.

Resultaten

Beschrijvende Statistieken

Voorafgaand aan het analyseren van de resultaten is gekeken of er sprake was van invoerfouten bij de verschillende opvoeddimensies. Uit de data-inspectie blijkt dat er sprake is van één invoerfout, namelijk bij de opvoeddimensie warmte van een vader. Deze invoerfout is een ongeldige waarde en is daarom uit de dataset verwijderd. Verder is gekeken of de opvoeddimensies, externaliserend probleemgedrag en internaliserend probleemgedrag voldoen aan de assumpties van een multi-pele regressieanalyse: Normale verdeeldheid, afwezigheid van

uitschieters, multicollineariteit, lineaire relatie en homoscedasticiteit. Over het algemeen is er voldaan aan de assumpties van een multiële regressieanalyse. Echter, uit de data-inspectie blijken de opvoeddimensie negatieve disciplineren, externaliserend probleemgedrag en internaliserend probleemgedrag bij zowel moeders als vaders rechtsscheef verdeeld te zijn. Verder is er ook gekeken naar de aanwezigheid van uitschieters. In de *stem- and-leaf* plot kwam naar voren dat er sprake was van meerdere uitschieters bij alle variabelen. Er is vervolgens een tweede multiële regressieanalyse uitgevoerd zonder de uitschieters. Deze resultaten blijken niet significant te verschillen van de resultaten met de uitschieters. Om deze reden is besloten om de uitschieters te behouden in de dataset. Ondanks dat niet alle variabelen volledig aan de voorwaarden van de multiële regressieanalyse voldeden, zoals afwijkingen aan de normaalverdeling, is besloten de analyses toch uit te voeren.

Om te kijken of de opvoeddimensies onderling samenhangen is er een correlatieanalyse uitgevoerd (zie Tabel 1). Nagenoeg alle opvoeddimensies hangen met elkaar samen. Echter, er blijkt geen significante samenhang tussen negatieve en positieve disciplineren te zijn bij vaders, terwijl dit wel het geval is bij moeders. Daarnaast blijkt dat de meeste opvoeddimensies niet significant samenhangen met externaliserend probleemgedrag. Alleen de opvoeddimensie negatieve disciplineren van moeder en de opvoeddimensies structuur en positieve disciplineren bij vader hangen samen met externaliserend probleemgedrag. Er blijkt ook weinig samenhang tussen de opvoeddimensies en internaliserend probleemgedrag. Bij moeders hangt geen enkele opvoeddimensie samen met internaliserend probleemgedrag en bij vaders hangen alleen de opvoeddimensies structuur en negatieve disciplineren samen met internaliserend probleemgedrag.

Vervolgens zijn er gepaarde t-toetsen uitgevoerd om te kijken naar de verschillen in de opvoeddimensies tussen moeders en vaders. Uit de analyses blijken er significante verschillen te zijn tussen moeders en vaders voor warmte, $t(399) = 11.39, p < .001$, structuur, $t(399) = 4.86, p < .001$, positieve disciplineren, $t(399) = 5.93, p < .001$, negatieve disciplineren, $t(399) = -5.04, p < .001$ en stimuleren, $t(399) = 7.07, p < .001$. Zo blijken moeders gemiddeld hoger te scoren op de opvoeddimensies warmte, structuur, positieve disciplineren en stimuleren dan vaders. Vaders scoren daarentegen hoger op negatieve disciplineren (zie Tabel 1).

Relatie Opvoeddimensies en Probleemgedrag

Er is een multipele regressieanalyse uitgevoerd om de relatie tussen de verschillende opvoeddimensies en probleemgedrag te onderzoeken bij zowel moeders als vaders. Dit is apart gedaan voor zowel externaliserend als internaliserend probleemgedrag (zie Tabel 2 & 3).

Externaliserend probleemgedrag. De resultaten van de regressieanalyse voor moeders laten zien dat de vijf predictoren samen, niet-significant, 3% van de variantie verklaren in externaliserend probleemgedrag, $R^2 = .03$, $F(5, 394) = 2.07$, $p = .07$ (zie Tabel 2). Er blijkt bij moeders maar één opvoeddimensie negatief gerelateerd te zijn aan externaliserend probleemgedrag, namelijk de opvoeddimensie negatieve disciplineren. Deze relatie houdt in dat meer negatieve disciplineren leidt tot minder externaliserend probleemgedrag. De rest van de opvoeddimensies waren niet gerelateerd aan externaliserend probleemgedrag.

In tegenstelling tot moeders blijkt dat bij vaders de vijf predictoren samen, significant, 4% van de variantie verklaren van externaliserend probleemgedrag, $R^2 = .04$, $F(5, 394) = 2.89$, $p < .05$ (zie Tabel 2). Bij vaders is er ook één opvoeddimensie negatief gerelateerd aan externaliserend probleemgedrag, namelijk structuur. Deze relatie houdt in dat meer structuur leidt tot minder externaliserend probleemgedrag. De andere opvoeddimensies zijn bij vader niet gerelateerd aan externaliserend probleemgedrag van het kind.

Internaliserend probleemgedrag. De resultaten van de regressieanalyse voor moeders laten zien dat de vijf predictoren samen, niet-significant, 2% van de variantie verklaren in internaliserend probleemgedrag, $R^2 = .02$, $F(5, 394) = 1.37$, $p = .23$ (zie Tabel 3). Tegen de verwachtingen in blijken bij moeders geen van de opvoeddimensies gerelateerd te zijn aan internaliserend probleemgedrag van het kind. Ook bij vaders blijken de vijf predictoren niet significant samen te hangen met internaliserend probleemgedrag. Zo verklaren de predictoren samen, niet-significant, 3% van de variantie in internaliserend probleemgedrag, $R^2 = .03$, $F(5, 394) = 2.24$, $p = .05$ (zie Tabel 3). Verder zijn de regressiecoëfficiënten niet significant. Dit betekent dat ook bij vaders geen van de opvoeddimensies gerelateerd zijn aan internaliserend probleemgedrag van het kind.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken en Correlaties van Warmte, Structuur, Positieve Disciplineren, Negatieve Disciplineren, Stimuleren, Externaliserend Probleemgedrag en Internaliserend Probleemgedrag van Moeders en Vaders

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	<i>M (SD)</i>
1. Warmte_M	—											5.01 (0.45)
2. Structuur_M	.39**	—										4.75 (0.37)
3. PositieveD_M	.39**	.23**	—									4.75 (0.61)
4. NegatieveD_M	-.26**	-.51*	-.10*	—								2.00 (0.45)
5. Stimuleren_M	.43**	.31**	.27**	-.21**	—							4.62 (0.55)
6. Warmte_V	.31**	.11*	.15**	-.10*	.24**	—						4.68 (0.53)
7. Structuur_V	.13*	.25**	.16**	-.21**	.13**	.47**	—					4.64 (0.39)
8. PositieveD_V	.17**	.08	.27**	-.11*	.12*	.45**	.29**	—				4.52 (0.67)
9. NegatieveD_V	-.09	-.23**	-.08	.42**	-.17**	-.21**	-.50**	-.08	—			2.13 (0.51)
10. Stimuleren_V	.17**	.07	.15**	-.12*	.31**	.47**	.26**	.44**	-.12*	—		4.39 (0.57)
11. Extprobleemgedrag	-.01	.05	-.07	-.13**	-.03	-.07	-.17**	-.11*	.06	-.09	—	0.01 (0.27)
12. Intprobleemgedrag	.07	.02	.07	.07	.05	.09	.13*	.09	-.14**	.06	-.64**	0.00 (0.16)

Noot. M = moeder; V = vader; Ext = externaliserend; Int = internaliserend.

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Tabel 2

Resultaten van de Multipele Regressieanalyse voor de Verschillende Opvoeddimensies van Moeders en Vaders op Externaliserend Probleemgedrag

Variabele	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
Moeders			
(Constant)	0.41	0.27	
Warmte_M	0.00	0.04	.01
Structuur_M	0.01	0.05	.01
PositieveD_M	-0.03	0.02	-.08
NegatieveD_M	-0.09	0.04	-.14*
Stimuleren_M	-0.02	0.03	-.04
Vaders			
(Constant)	0.68	0.23	
Warmte_V	0.03	0.03	.06
Structuur_V	-0.12	0.04	-.18**
PositieveD_V	-0.02	0.02	-.06
NegatieveD_V	-0.01	0.03	-.03
Stimuleren_V	-0.02	0.03	-.05

Noot. M = moeder; V = vader. Voor moeders geldt, $R^2 = .03$ en voor vaders geldt, $R^2 = .04$.

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Tabel 3

Resultaten van de Multipele Regressieanalyse voor de Verschillende Opvoeddimensies van Moeders en Vaders op Internaliserend Probleemgedrag

Variabele	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
Moeders			
(Constant)	-0.35	0.16	
Warmte_M	0.02	0.02	.06
Structuur_M	0.02	0.03	.04
PositieveD_M	0.01	0.01	.04
NegatieveD_M	0.04	0.02	.12
Stimuleren_M	0.01	0.02	.02
Vaders			
(Constant)	-0.10	0.14	
Warmte_V	0.01	0.02	.02
Structuur_V	0.02	0.03	.05
PositieveD_V	0.01	0.01	.05
NegatieveD_V	-0.03	0.02	-.11
Stimuleren_V	0.00	0.02	.01

Noot. M = moeder; V = vader. Voor moeders geldt, $R^2 = .02$ en voor vaders geldt, $R^2 = .03$.

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te krijgen in de relatie tussen de diverse opvoeddimensies en probleemgedrag bij jonge kinderen. Daarnaast is gekeken of deze relatie anders is voor moeders dan voor vaders. Bij moeders bleken de opvoeddimensies samen geen relatie te hebben met zowel externaliserend al internaliserend probleemgedrag. Bij vaders bleken de opvoeddimensies samen wel een relatie te hebben met externaliserend probleemgedrag, maar niet met internaliserend probleemgedrag.

De Relatie tussen Opvoeddimensies en Probleemgedrag

Externaliserend probleemgedrag. Uit de resultaten bleek dat bij moeders alle opvoeddimensies samen geen relatie te hebben met externaliserend probleemgedrag.

Daarentegen bleek er bij vaders wel een relatie te zijn tussen de opvoeddimensies samen en

externaliserend probleemgedrag. Bij moeders bleek op individueel niveau één van de opvoeddimensies wel significant samen te hangen met externaliserend probleemgedrag, namelijk de opvoeddimensie negatieve disciplineren. Opvallend hing bij vaders ook maar één opvoeddimensie significant samen met externaliserend probleemgedrag, namelijk de opvoeddimensie structuur. Dit komt niet overeen met de vooropgestelde verwachting, namelijk dat alleen bij moeders de opvoeddimensies samen een relatie hebben met probleemgedrag (De Los Reyes et al., 2010). Ook komt de verwachting dat, op individueel niveau, voornamelijk de opvoeddimensie warmte invloed heeft op externaliserend probleemgedrag niet overeen met de resultaten (Pinquart, 2017).

Deze uitkomsten kunnen verklaard worden doordat er bij de opvoeddimensies samen gekeken is naar de invloed van één opvoeddimensie samenhangend met de andere opvoeddimensies. Op individueel niveau is er alleen gekeken naar de relatie tussen de betreffende opvoeddimensie en probleemgedrag zonder rekening te houden met de andere opvoeddimensies. Daardoor kan de relatie tussen de opvoeddimensies en probleemgedrag samen anders zijn dan een relatie tussen de opvoeddimensies en probleemgedrag op individueel niveau.

Internaliserend probleemgedrag. Daarnaast bleek er geen relatie te zijn tussen de opvoeddimensies samen en internaliserend probleemgedrag voor zowel moeders als vaders. In tegenstelling tot externaliserend probleemgedrag bleek, bij moeders en vaders, op individueel niveau geen enkele opvoeddimensie samen te hangen met internaliserend probleemgedrag. Dit komt niet overeen met de vooropgestelde verwachting, namelijk dat vooral stimulering invloed heeft op internaliserend probleemgedrag (McLeod et al., 2007).

Een mogelijke verklaring voor deze discrepantie is de leeftijd van de participanten. De kinderen die meededen aan dit onderzoek waren van jonge leeftijd. Echter blijkt dat de meeste kinderen pas expressief gedrag gaan vertonen op latere leeftijd (Looze et al., 2014). Signalen van probleemgedrag worden daardoor bij sommige kinderen pas op latere leeftijd herkend. Ook het temperament kan meespelen in de relatie tussen opvoeding en probleemgedrag. Een makkelijk temperament wordt namelijk gezien als een beschermende factor, waardoor het kind veerkracht bezit tegenover moeilijkheden in de omgeving. Een kind is daardoor minder kwetsbaar voor negatieve aspecten uit de opvoeding, zoals weinig warmte en minder stimulering (Van Zeijl et al., 2007). Het temperament van het kind is buiten beschouwing gelaten in dit onderzoek. Daarom zijn de resultaten geen adequate weergave van de daadwerkelijke relatie tussen de

opvoeddimensies en probleemgedrag bij het kind.

Verschillen Opvoeddimensies Vaders en Moeders

Uit de resultaten kwam naar voren dat moeders gemiddeld hoger scoren op de opvoeddimensies warmte, structuur, positieve disciplineren en stimuleren dan vaders. Vaders scoren daarentegen hoger op de opvoeddimensie negatieve disciplineren. Een verklaring hiervoor is de investeringstheorie (Trivers, 1972; Williams & Kelly, 2005). Deze theorie houdt in dat moeders meer tijd investeren in de opvoeding van hun kinderen dan vaders. Hierdoor kennen zij de behoeftes van hun kinderen beter, waardoor zij hun opvoedgedrag beter kunnen afstemmen op hun kinderen (Hallers-Haalboom et al., 2014). Over de opvoeding van vaders zijn de verklaringen verdeeld. Aan de ene kant wordt er gesteld dat vaders vaker verbaal en fysiek straffen, wat kenmerkend is voor negatieve disciplineren (Verhoeven et al., 2007). Aan de andere kant laat onderzoek zien dat vaders juist een stimulerende rol hebben (Möller et al., 2016). Er is dus nog veel onduidelijk over het opvoedgedrag van vaders. Hierdoor kunnen er geen conclusies worden getrokken over de rol van de vader in de opvoeding (Simons & Conger, 2007).

Limitaties en Vervolg Onderzoek

Er zijn een aantal beperkingen naar voren gekomen bij dit onderzoek waar rekening mee moet worden gehouden. Allereerst was er in dit onderzoek gebruik gemaakt van zelfrapportage door ouders. Ouders moesten namelijk zelf de vragenlijst invullen die zij thuis toegestuurd kregen. Hierdoor konden de antwoorden een groot gehalte aan sociale wenselijkheid bevatten. Ouders zouden namelijk minder snel negatieve aspecten van hun eigen opvoedgedrag rapporteren, waardoor het echte opvoedgedrag niet in kaart werd gebracht. Om de objectiviteit van het onderzoek te waarborgen, zou er bij vervolgonderzoek ook gebruik gemaakt kunnen worden van observaties naast de vragenlijsten (Onwuegbuzie & Leech, 2005).

Ten tweede waren de participanten allemaal a-select geworven, wat de heterogeniteit in het geding brengt. Zo had het grootste gedeelte van de participanten een Nederlandse nationaliteit. Verder had het grootste gedeelte van de participanten hetzelfde opleidingsniveau, namelijk een opleidingsniveau van HBO of hoger. Deze aspecten maken het dat de heterogeniteit van de groep niet gewaarborgd was en er getwijfeld kan worden aan de representativiteit van de resultaten. Om de representativiteit te verbeteren is het belangrijk om participanten te werven

met verschillende nationaliteiten en opleidingsniveaus. Hierdoor zijn de resultaten beter te generaliseren (Peterson & Merunka, 2014).

Ten derde was de validiteit van de opvoeddimensie positieve discipline onvoldoende. Een verklaring hiervoor is dat de opvoeddimensie positieve disciplineren maar door vijf items wordt geëvalueerd. Deze vijf vragen blijken niet alle aspecten van positieve disciplineren in kaart te brengen (Verhoeven et al., 2017). Dit zorgt ervoor dat er geen harde conclusies mogen worden getrokken. In vervolgonderzoek kan door middel van interviews met ouders een beter beeld geschetst worden van hoe positieve disciplineren wordt gehanteerd in de opvoeding (Passini, Pihet, & Favez, 2014).

Ten vierde is de opvoeddimensie negatieve disciplineren en probleemgedrag rechtsscheef verdeeld. Voorafgaand aan het uitvoeren van de analyses werd namelijk eerst gekeken of er aan de assumptie van een normale verdeeldheid bij de multiple regressieanalyse was voldaan. Dit was niet het geval bij de opvoeddimensie negatieve disciplineren, externaliserend probleemgedrag en internaliserend probleemgedrag bij zowel moeders als vaders. De resultaten moeten daarom met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Ten slotte is het huidige onderzoek cross-sectioneel. Dit houdt in dat het onderzoek maar één meetmoment heeft gehad. Er is dus niet gekeken naar de ontwikkeling door de jaren heen. Hierdoor kunnen geen uitspraken worden gedaan over causaliteit. In het vervolg kan er naast cross-sectioneel ook longitudinaal onderzoek worden gedaan zodat er uitspraken kunnen worden gedaan over causale verbanden (Maxwell & Cole, 2007).

Conclusie

Concluderend kan op basis van huidig onderzoek gesteld worden dat, tegen de verwachtingen in, bij moeders de opvoeddimensies samen geen relatie blijken te hebben met zowel externaliserend als internaliserend probleemgedrag. Bij vaders bleken de opvoeddimensies samen wel een relatie te hebben met externaliserend probleemgedrag, maar niet met internaliserend probleemgedrag. Gezien de tegengestelde resultaten met de literatuur is het van belang dat er vervolgonderzoek plaatsvindt om de relatie tussen de verschillende opvoeddimensies en probleemgedrag goed in kaart te brengen. Ook is door dit onderzoek meer informatie verkregen over de rol van de vader in de opvoeding van het kind. Echter moet dit verder onderzocht worden om een nog beter beeld te krijgen van de rol van vaders in de opvoeding en de impact van hun opvoedgedrag op het kind.

De resultaten uit dit onderzoek moeten met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Er zijn namelijk een aantal implicaties naar voren gekomen. In vervolgonderzoek moet bijvoorbeeld rekening worden gehouden met de heterogeniteit van de steekproef. Ook moet er gekeken worden naar andere variabelen die mogelijk invloed hebben op de relatie tussen opvoedgedrag en probleemgedrag, zoals het temperament van het kind. Door dit toe te passen in vervolgonderzoek kan de relatie tussen opvoedgedrag en probleemgedrag en de rol die moeders en vaders hierin spelen beter in kaart worden gebracht. Met deze kennis kunnen problemen bij kinderen, die al in de peuterleeftijd kunnen ontstaan, worden voorkomen.

Literatuurlijst

- Achenbach, T.M., & Rescorla, L.A. (2000). *Manual for the ASEBA Preschool forms & profiles*. Burlington, VT: University of Vermont, Research Center for Children, Youth & Families.
- Ainsworth, M. S., & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American psychologist*, *46*, 333. doi:10.1037/0003-066X.46.4.333
- Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behaviour. *Child Development*, *76*, 1144-1159. doi:10.1111/j.1467-8624.2005.00840.x-i1
- Barnett, M. A., Deng, M., Mills-Koonce, W. R., Willoughby, M., & Cox, M. (2008). Interdependence of parenting of mothers and fathers of infants. *Journal of Family Psychology*, *22*, 561–573. doi:10.1037/0893-3200.22.3.561
- Bayer, J. K., Ukoumunne, O. C., Mathers, M., Wake, M., Abdi, N., & Hiscock, H. (2012). Development of children's internalising and externalising problems from infancy to five years of age. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, *46*, 659-668. doi:10.1177/0004867412450076
- Belsky, J., & de Haan, M. (2011). Annual research review: parenting and children's brain development: The end of the beginning. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *52*, 409-428. doi:10.1111/j.1469-7610.2010.02281.x
- Blandon, A. Y., & Volling, B. L. (2008). Parental gentle guidance and children's compliance within the family: A replication study. *Journal of Family Psychology*, *22*, 355-366. doi:10.1037/0893-3200.22.3.355
- Chi, S., Kim, S.H., & Kim, H. (2016). Problem behaviours of kindergartners: The affect of children's cognitive ability, creativity, and self-esteem. *South African Journal of Education*, *36*, 1-10. doi:10.15700/saje.v36n1a1177
- COTAN Documentatie. (z.d.). [Gedragsvragenlijst voor kinderen, cbcl 4-18]. Geraadpleegd op 12 april 2019, van <https://www.cotandocumentatie.nl/beoordelingen/b/14212/gedragsvragenlijst-voor-kinderen/>
- De Los Reyes, A., Goodman, K. L., Kliewer, W., & Reid-Quinones, K. (2010). The longitudinal consistency of mother-child reporting discrepancies of parental monitoring and their

- ability to predict child delinquent behaviors two years later. *Journal of Youth and Adolescence*, 39, 1417-1430. doi:10.1007/s10964-009-9496-7
- Frontini, R., Haycraft, E., Canavarro, M.C., & Moreira, H. (2017). The indirect effect of family cohesion on children's weight status through maternal quality of life and children's internalizing and externalizing symptoms. *Child Youth Care Forum*, 46, 877-894. doi:10.1007/s10566-017-9408-z
- Gryczkowski, M. R., Jordan, S. S., & Mercer, S. H. (2010). Differential relations between mothers' and fathers' parenting practices and child externalizing behaviour. *Journal of Child and Family Studies*, 19, 539-546. doi:10.1007/s10826-009-9326-2
- Gutman, L. M., & Feinstein, L. (2010). Parenting behaviours and children's development from infancy to early childhood: Changes, continuities and contributions. *Early Child Development and Care*, 180, 535-556. doi:10.1080/0300443080211304
- Hallers-Haalboom, E. T., Mesman, J., Groeneveld, M. G., Endendijk, J. J., van Berkel, S. R., van der Pol, L. D., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2014). Mothers, fathers, sons and daughters: Parental sensitivity in families with two children. *Journal of Family Psychology*, 28, 138.
- Hassink-Franke, L., Oud, M., & Beeres, M. (2015). Gedragsproblemen bij jonge kinderen. *Huisarts en Wetenschap*, 58, 378-381. doi:10.1007/s12445-015-0199-x
- Ince, D. (2008). Dossier gedragsproblemen 'Cijfers over gedragsproblemen'. Utrecht: NJI Jeugd. Gevonden op 24-06-2019, op:
http://www.nji.nl/DossierDownloads/CIJFERS_GEDRAGSPROBLEMEN.PDF
- King, S. M., Iacono, W. G., & McGue, M. (2004). Childhood externalizing and internalizing psychopathology in the prediction of early substance use. *Addiction*, 99, 1548-1559. doi:10.1111/j.1360-0443.2004.00893.x
- Knudsen, E. I. (2004). Sensitive periods in the development of the brain and behaviour. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 16, 1412-1425. doi:10.1162/0898929042304796
- Looze, M. de, Dorsselaer, S. van, Roos, S. de, Verdurmen, J., Stevens, G., Gommans, R., . . . & Vollebergh, W. (2014). 'Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland: HBSC-2013: Health Behavior in School-aged Children'. Utrecht: Utrecht University
- Mackenbach, J. D., Ringoot, A. P., van der Ende, J., Verhulst, F. C., Jaddoe, V. W., Hofman, A., ... Tiemeier, H. W. (2014). Exploring the relation of harsh parental discipline with child

- emotional and behavioural problems by using multiple informants. The Generation R Study. *PloS One*, 9, 1-9. doi:10.1371/journal.pone.0104793
- Martin, A., Ryan, R. M., & Brooks-Gunn, J. (2010). When fathers' supportiveness matters most: Maternal and paternal parenting and children's school readiness. *Journal of Family Psychology*, 24, 145. doi:10.1037/a0018073
- Maxwell, S. E., & Cole, D. A. (2007). Bias in cross-sectional analyses of longitudinal mediation. *Psychological Methods*, 12, 23. doi:10.1037/1082-989X.12.1.23
- McKinney, C., & Renk, K. (2008). Differential parenting between mothers and fathers: Implications for late adolescents. *Journal of Family Issues*, 29, 806-827. doi:10.1177/0192513X07311222
- McLeod, B. D., Wood, J. J., & Weisz, J. R. (2007). Examining the association between parenting and childhood anxiety: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 27, 155-172. doi:0.1016/j.cpr.2006.09.002
- Miller-Lewis, L. R., Baghurst, P. A., Sawyer, M. G., Prior, M. R., Clark, J. J., Arney, F. M., & Carbone, J. A. (2006). Early childhood externalising behaviour problems: Child, parenting, and family-related predictors over time. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34, 886-901. doi:10.1007/s10802-006-9071-6
- Möller, E. L., Nikolić, M., Majdandžić, M., & Bögels, S. M. (2016). Associations between maternal and paternal parenting behaviours, anxiety and its precursors in early childhood: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 45, 17-33. doi:10.1016/j.cpr.2016.03.002
- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L. (2005). On becoming a pragmatic researcher: The importance of combining quantitative and qualitative research methodologies. *International Journal of Social Research Methodology*, 8, 375-387. doi:10.1080/13645570500402447
- Opondo, C., Redshaw, M., Savage-McGlynn, E., & Quigley, M. A. (2016). Father involvement in early child-rearing and behavioural outcomes in their pre-adolescent children: Evidence from the ALSPAC UK birth cohort. *BMJ Open*, 6, e012034. doi:10.1136/bmjopen-2016-012034

- Passini, C. M., Pihet, S., & Favez, N. (2014). Assessing specific discipline techniques: A mixed-methods approach. *Journal of Child and Family Studies, 23*, 1389–1402.
doi:10.1007/s10826-013-9796-0
- Peterson, R. A., & Merunka, D. R. (2014). Convenience samples of college students and research reproducibility. *Journal of Business Research, 67*, 1035-1041.
doi:10.1016/j.jbusres.2013.08.010
- Pinquart, M. (2017). Associations of parenting dimensions and styles with externalizing problems of children and adolescents: An updated meta-analysis. *Developmental Psychology, 53*, 873. doi:10.1037/dev0000295
- Simons, L. G., & Conger, R. D. (2007). Linking mother-father differences in parenting to a typology of family parenting styles and adolescent outcomes. *Journal of Family Issues, 28*, 212-241. doi:10.1177/0192513X06294593
- Sroufe, L. A., Egeland, B., Carlson, E. A., & Collins, W. A. (2005). The development of the person: The Minnesota study of risk and adaptation from birth to adulthood. New York: Guilford Press.
- Trivers, R. L. (1972). Parental Investment and Sexual Selection. In B. Campbell (Ed.), *Sexual Selection and the Descent of Man*, (pp. 136-179). Chicago: Aldine.
- Van Lier, P. A. C., Barker, E.D., Tremblay, R.E., Vitaro, F., Brendgen, M., & Michel, B. (2012). Peer victimization, poor academic achievement, and links between childhood externalizing and internalizing problems. *Child Development, 83*, 1775-1788.
doi:10.1111/j.1467- 8624.2012.01802.x
- Van Zeijl, J., Mesman, J., Stolk, M. N., Alink, L. R., Van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., ... & Koot, H. M. (2007). Differential susceptibility to discipline: The moderating effect of child temperament on the association between maternal discipline and early childhood externalizing problems. *Journal of Family Psychology, 21*, 626. doi:10.1037/0893-3200.21.4.626
- Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Deković, M., & Van Aken, M. A. G. (2007). Parenting during toddlerhood: Contributions of Parental, Contextual, and Child Characteristics. *Journal of Family Issues, 1*, 1–29. doi:10.1177/0192513X07302098

- Verhoeven, M., Junger, M., van Aken, C., Deković, M., & van Aken, M. A. (2010). Parenting and children's externalizing behavior: Bidirectionality during toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology, 31*, 93-105. doi:10.1016/j.appdev.2009.09.002
- Verhoeven, M., Deković, M., Boddien, D., & van Baar, A. L. (2017). Development and initial validation of the comprehensive early childhood parenting questionnaire (CECPAQ) for parents of 1–4 year-olds. *European Journal of Developmental Psychology, 14*, 233-247. doi:10.1080/17405629.2016.1182017
- Verhulst, F. C., van der Ende, J., & Koot, H. M. (1996). *Manual for the CBCL/4–18 [in Dutch]*. Rotterdam: Sophia Children's Hospital, Erasmus MC.
- Williams, S. K., & Kelly, F. D. (2005). Relationships among involvement, attachment, and behavioural problems in adolescence: Examining father's influence. *The Journal of Early Adolescence, 25*, 168-196. doi:10.1177/0272431604274178
- Winsler, A., Madigan, A. L., & Aquilino, S. A. (2005). Correspondence between maternal and paternal parenting styles in early childhood. *Early Childhood Research Quarterly, 20*, 1-12. doi:10.1016/j.ecresq.2005.01.007